

Presenting a Model of Financial Stability in the Banking Industry under Conditions of Economic Uncertainty with a Grounded Theory Approach¹

Mir Jabbar Gheiby², Zohre Khaje Saeed³, Asgar Pak Maram⁴

Received: 2024/06/25

Accepted: 2024/12/02

Research Paper

Abstract

This article was done with the aim of presenting a model of financial stability in the banking industry under conditions of economic uncertainty. The current article is an applied-developmental research in terms of its purpose, and it is a survey-cross-sectional research from the point of view of the data collection method. A mixed exploratory design was used to achieve the goal of the research. The community of participants in the qualitative section includes bank managers and assistants. Sampling was done by theoretical sampling method and theoretical saturation was achieved with 21 people. A semi-structured interview was used to collect data. The categories of financial sustainability model were identified by grounded theory method and using Maxqda software. Based on the paradigm model of the research, it was determined that causal conditions including organizational factors, customer-oriented factors and financial policies affect the central phenomenon including bank financial stability. The background conditions including the social responsibility of the banking industry provide the necessary platform and together with the intervening conditions including economic uncertainty affect the strategies and measures including the marketing sustainability strategy. Finally, marketing sustainability strategy leads to consequences such as environmental sustainability, economic sustainability and social sustainability.

Key Words: Financial Stability, Economic Uncertainty, Banking Industry, Grounded Theory.

JEL Classification: G21.

---

1. doi: 10.22034/JSE.2024.12395.2246

2. Ph.D. Student, Department of Financial engineering, Maragheh Branch, Islamic Azad University, Maragheh, Iran. (mjabbar.gheiby@gmail.com).

3. Assistant Professor, Department of Economics, Maragheh Branch, Islamic Azad University, Maragheh, Iran. (Corresponding Author). (zohreh.khajebsaeid@iau.ac.ir).

4. Associate Professor, Department of Accounting, Bonab Branch, Islamic Azad University, Bonab, Iran. (pakmaram@iau.ir).

Copyright © 2025 The Authors. Published by Securities and Exchange Organization. This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International license (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>). Non-commercial uses of the work are permitted, provided the original work is properly cited.

سازمان بورس و اوراق بهادار، مرکز پژوهش، توسعه و مطالعات اسلامی

فصلنامه بورس و اوراق بهادار، سال هفدهم، شماره ۶۸، زمستان ۱۴۰۳، صص ۹۶-۷۵

ارائه الگوی پایداری مالی در صنعت بانکداری در شرایط عدم اطمینان اقتصادی با رویکرد گراند تئوری^۱

میرجبار غیبی^۲، زهره خواجه سعید^۳، عسکر پاک مرام^۴

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۴/۰۵

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۹/۱۲

مقاله پژوهشی

چکیده

این مقاله با هدف ارائه الگوی پایداری مالی در صنعت بانکداری در شرایط عدم اطمینان اقتصادی انجام گرفت. مقاله حاضر از نظر هدف، یک پژوهش کاربردی-توسعه‌ای است و از منظر روش گردآوری داده‌ها، یک پژوهش‌های پیمایشی-مقطعی است. برای دستیابی به هدف پژوهش از طرح آمیخته اکتشافی استفاده گردید. جامعه مشارکت کنندگان در بخش کیفی شامل مدیران و معاونین بانکی است. نمونه‌گیری به روش نمونه‌گیری نظری انجام شد و با ۲۱ نفر به اشباع نظری دست پیدا شد. برای گردآوری داده‌ها از مصاحبه نیم‌ساختار یافته استفاده شد. مقوله‌های الگوی پایداری مالی با روش گراند تئوری و با استفاده از نرم‌افزار Maxqda شناسایی شد. براساس الگوی پارادایمی پژوهش مشخص گردید شرایط علی شامل عوامل سازمانی، عوامل مشتری‌محوری و سیاست‌های مالی بر پدیده محوری شامل پایداری مالی بانکی تاثیر می‌گذارند. شرایط زمینه‌ای شامل مسئولیت اجتماعی صنعت بانکداری بستر لازم را فراهم آورده و به همراه شرایط مداخله‌گر شامل عدم اطمینان اقتصادی بر راهبردها و اقدامات شامل استراتژی پایداری بازاریابی تاثیر می‌گذارد. در نهایت استراتژی پایداری بازاریابی به پیامدهایی نظیر پایداری زیست‌محیطی، پایداری اقتصادی و پایداری اجتماعی منجر می‌شود.

واژه‌های کلیدی: پایداری مالی، عدم اطمینان اقتصادی، صنعت بانکداری، گراند تئوری.

طبقه‌بندی موضوعی: G21.

doi: 10.22034/JSE.2024.12395.2246

۲. دانشجوی دکتری، گروه مالی (مهندسی مالی)، واحد مراغه، دانشگاه آزاد اسلامی، مراغه، ایران. (mjabbar.gheiby@gmail.com).

۳. استادیار، گروه اقتصاد، واحد مراغه، دانشگاه آزاد اسلامی، مراغه، ایران. (نویسنده مسئول). (zohreh.khajehsaeid@iau.ac.ir).

۴. دانشیار، گروه حسابداری، واحد بناب، دانشگاه آزاد اسلامی، بناب، ایران. (pakmaram@iau.ir).

حق انتشار این مستند متعلق به نویسندگان آن است. ۱۴۰۳ ©. ناشر این مقاله، سازمان بورس و اوراق بهادار است.

این مقاله تحت گواهی زیر منتشر شده و هر نوع استفاده غیرتجاری از آن مشروط بر استناد صحیح به مقاله

و با رعایت شرایط مندرج در آدرس زیر مجاز است.

Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International license

(https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/)

مقدمه

در جوامع امروزی، سیاست مالی یکی از ابزار مهم و تاثیرگذار بر رشد و توسعه اقتصادی است و پایداری مالی، یکی از نگرانیهای عمده سیاست گذاران اقتصادی کشورهای جهان است (همایون، رنجبر، احمدی و طالب‌نیا، ۱۴۰۲)، زیرا سیاست مالی ناپایدار می‌تواند حجم سرمایه گذاری و در نتیجه، رشد اقتصادی پایدار را محدود کند. دولت‌ها به مساله پایداری مالی اهتمام ویژه‌ای دارند و در چند سال اخیر این مساله به عنوان یکی از چالش‌های اساسی دولت‌ها در حوزه مالی و اقتصادی تبدیل شده است (نجفی‌مقدم، دارابی و حاجی رضا، ۱۴۰۲). پایداری مالی بخش دولتی ظرفیت مالی عمومی برای تحقق تعهدات جاری خود، مقاومت در برابر شوک‌ها و حفظ سطح خدمات، بدهی و تعهد در سطوح معقول نسبت به انتظارات ملی و درآمد احتمالی آینده، ضمن حفظ منافع عمومی است. در سطح نظام بانکی نیز پایداری مالی وضعیتی است که یک بانک براساس سیاست‌های جاری خود کی‌کوشد تا یک نسبت بدهی که از پیش معین کرده است را در یک افق زمانی مشخص، ثابت نگه دارد. بنابراین توانایی بازپرداخت بدهی شرط لازم برای پایداری مالی در صنعت بانکداری است و البته باید ثبات سیاست‌های مالی نیز در نظر گرفته شود (ولیچکو، خالاتور، پاولنکو، کاراموشکا و هوبا^۱، ۲۰۲۳).

در دنیای مدرن و پرشتاب امروز، شرکت‌ها و مؤسسات مالی و غیرمالی با انواع مختلفی از ریسک‌ها روبرو هستند که نیازمند شناسایی و مدیریت دقیق هستند. در چنین شرایطی، پیش‌بینی ریسک‌ها و تحلیل تأثیر هر یک بر ثبات مالی شرکت‌ها، امری حیاتی است. دستیابی به پایداری مالی به‌عنوان یک ضرورت، اهمیت بالایی یافته است (یوریوا، سووتکوا، اورلانیوک مالیچکایا و پلاخوا^۲، ۲۰۱۹). با این حال، بحران‌های اخیر اقتصادی در جهان، نگاه کوتاه‌مدت را جایگزین هدف‌گذاری بلندمدت در فعالیت‌های مالی کرده است. چنین رویکردهایی تأثیرات منفی شدیدی بر پایداری مالی نهادهای مالی داشته و به‌طور غیرمستقیم بر کسب‌وکارهای دیگر در اکوسیستم اقتصادی نیز اثرگذار بوده است (چیتدی، یی، راغوتلا و فرید^۳، ۲۰۲۳). پایداری مالی به‌عنوان اهرمی کلیدی برای دستیابی به اهداف بلندمدت دولت‌ها، در شرایط بحران‌های اقتصادی و تغییر نگاه کلان به کوتاه‌مدت، پیامدهای ناگواری را در پی خواهد داشت. این مسأله،

1. Velychko, Khalatur, Pavlenko, Karamushka & Huba

2. Yurieva, Tsvetkova, Orlaniuk-Malitskaia & Plakhova

3. Chittedi, Yi, Raghutla & Fareed

چرخه‌ای مخرب از عدم اطمینان اقتصادی و تهدید بیشتر پایداری مالی ایجاد می‌کند (آلیس، حسین، النور، محسن و عطیه^۱، ۲۰۲۴).

یکی از عوامل کلیدی تأثیرگذار بر تصمیمات مالی و اقتصادی در سطوح خرد و کلان، عدم اطمینان اقتصادی است. این مفهوم به توانایی فعالان اقتصادی برای پیش‌بینی تغییرات در سیاست‌های اقتصادی شامل سیاست‌های مالی، پولی و تجاری اشاره دارد (بیکر، بلوم و دیویس^۲، ۲۰۱۶). در کشورهای در حال توسعه، به دلیل سرعت بالای تغییرات در محیط اقتصادی، عدم اطمینان نسبت به سیاست‌های اقتصادی نمود بیشتری دارد (شکرخواه، آسیایی و محمودی، ۱۴۰۲؛ دمیر و ارسان^۳، ۲۰۱۷). در حوزه اقتصاد کلان، سیاست‌های پولی و مالی به‌عنوان ابزارهایی برای دستیابی به اهداف پایداری مالی شناخته می‌شوند. این اهداف شامل اشتغال کامل، ثبات قیمت‌ها و پایداری اقتصادی است. سیاست‌گذاران اقتصادی از طریق سیاست‌های پولی (تحت نظارت بانک مرکزی) و مالی (در کنترل دولت) قادرند تحولات اقتصادی را مدیریت کنند (فلاحتی، فتاحی، حیدری و شکری، ۱۳۹۶). با این حال، تغییرات گسترده در شرایط کلی اقتصاد جهانی، به شکل چشمگیری ریسک‌های سیستم اقتصادی را افزایش داده است. این تغییرات پژوهشگران و سیاست‌گذاران را به سمت بررسی پیامدهای مالی ناشی از این تحولات سوق داده است. باوجود تلاش‌های صورت گرفته، هنوز فاصله معناداری در رسیدن به موازنه‌ای پایدار در شرایط عدم اطمینان اقتصادی وجود دارد (سان، فانگ، اقبال و بلال^۴، ۲۰۲۲).

این مساله به ویژه در کشور ایران به دو دلیل از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. از یک طرف، عمده‌ترین منبع درآمدی دولت، درآمدهای ارزی حاصل از صادرات نفت است و این درآمدها بخش عمده بودجه دولت را تشکیل می‌دهند. از طرف دیگر به دلیل نقش پررنگ دولت در اقتصاد ایران (دارابی، ۱۳۹۶)، رفتارهای مالی دولت، نوسانات بودجه و سیاست‌های مالی دولت که از نوسانات قیمت نفت و درآمدهای نفتی ناشی می‌شود، نقش مؤثری در عملکرد اقتصاد ایران دارد (اسماعیلی و اوشنی، ۱۴۰۱). یکی از چالش‌های بسیار مهم اقتصادی در ایران وابستگی بودجه دولت به نفت است، زیرا هرچه وابستگی بودجه دولت به درآمدهای نفتی و تأثیرپذیری آن نسبت به شوک‌های نفتی بیشتر باشد، نوسانات تقاضای کل اقتصاد نیز بیشتر

1. Alice, Hussain, Alnoor, Muhsen & Atiyah

2. Baker, Bloom & Davis

3. Demir & Ersan

4. Sun, Fang, Iqbal & Bilal

خواهد بود. این در حالی است که وجود رابطه بلندمدت پایدار و با ثبات بین مخارج و درآمدهای دولت که بیانگر پایداری مالی است، کلید اصلی دستیابی به ثبات کلان اقتصادی است. در عین حال باید عنوان داشت که پایداری مالی تنها محدود به بخش دولتی نبوده و در سطح شرکت نیز مصداق دارد. ابزارهای عمده شرکت‌ها برای اعمال سیاست‌های مالی، متغیرهای بودجه‌ای و مالی هستند که با تغییر دادن مناسب این اهرم‌های مالی، شرکت می‌تواند عرضه و تقاضای کل در بازار را در توازن نگه دارد تا از بروز نوسانات در بازار اجتناب شود (رعیتی، بولو، ابراهیمی سروعلیا و امیری، ۱۳۹۸).

از آنجا که کشور ایران از نظر اقتصادی همواره با تکان‌ها، نوسانات، مخاطرات داخلی و خارجی بسیاری روبرو است و نظر به نقشی که بانک‌ها در ضربه‌گیری ناشی از تحولات اقتصادی دارند، باید به مساله پایداری در این بخش در کشور توجه بیشتری شود. بانک‌ها به‌عنوان بزرگترین نهاد مالی کشور نقش به‌سزایی در تامین منابع مالی دولت، پشتیبانی از کسب‌وکارها و اجرای سیاست‌های پولی و مالی بر عهده دارند. از طرف دیگر، به دلیل نقش پر رنگ دولت در اقتصاد ایران، رفتارهای مالی دولت، نوسانات بودجه و سیاست‌های مالی دولت که از نوسانات قیمت نفت و درآمدهای نفتی ناشی می‌شود، نقش مؤثری در عملکرد بانک‌ها دارد. بنابراین پایداری و حرکت به سوی توسعه پایدار در شرایط عدم اطمینان اقتصادی موجود باید در دستور کار قرار گیرد. این مساله از منظر سلبی نیز اهمیت بسیاری دارد چرا که نبود الگویی فراگیر برای پایداری مالی در صنعت بانکداری سبب می‌شود تا ارکان اقتصادی کشور در بحران‌های اقتصادی و شوک‌های ناشی از تحریم‌های مالی و رویدادهای بی‌ثبات‌کننده منطقه به لرزه درآید و کسب‌وکارها، تراکنش‌های مالی عمومی و رونق اقتصادی کشور در سطح خرد و کلان به صورت منفی تحت‌تاثیر قرار گیرد. اگر چه در مطالعات پیشین «عدم اطمینان اقتصادی» و «پایداری مالی» کمابیش مورد بررسی قرار گرفته‌اند اما تاکنون هیچ مطالعه مستقلی این دو مفهوم را در یک کلیت واحد مورد بررسی قرار نداده است. به دیگر سخن آنچه از نظرگاه پژوهشگران مغفول مانده، مفهوم‌سازی پایداری مالی در شرایط عدم اطمینان اقتصادی در صنعت بانکداری کشور است و مطالعات حاضر کوششی در راستای پر کردن این خلاء پژوهشی است. در این راستا نخست به شناسایی ابعاد موجد پایداری مالی در صنعت بانکداری پرداخته خواهد شد و روابط میان ابعاد شناسایی خواهد شد و در پایان نیز به اعتبارسنجی و ارائه الگوی نهایی پایداری

مالی در صنعت بانکداری کشور ارائه می‌شود. مطالعه حاضر به این پرسش کلیدی پاسخ می‌دهد که الگوی پایداری مالی در صنعت بانکداری در شرایط عدم اطمینان اقتصادی چگونه است؟

مبانی نظری و توسعه فرضیه‌ها

پایداری مالی استفاده از ابزارهایی است که برای ارزیابی پایداری وضعیت بوجه و بدهی تمرکز دارد. در ادبیات پایداری مالی تعاریف گوناگونی برای این مفهوم ارائه شده است. براساس نربلانچارد و پروتی^۱ سیاست مالی پایدار، سیاستی است که تضمین کند نسبت بدهی به تولید به مقدار تعالی خویش برگردد. طبق تعریف بیوتر و وپاتل^۲، پایداری مالی سیاستی است که سبب می‌شود نسبت خالص دارایی‌های دولت به تولید در سطح فعالی ثابت باقی می‌ماند (بالونزادنوری و فرهنگ، ۱۴۰۱). پایداری مالی بانک می‌تواند بیانگر ساختار منابع بانکی و تأمین مالی در سیستم بانک‌ها باشد. بر اساس ادبیات و مبانی نظری، سلامت و ثبات بانکی می‌تواند به بانک‌ها برای جبران زیان‌های مالی یاری رسانده و به‌عنوان یک عامل کاهنده انتقال شوک‌ها و کاهش ریسک فرایند مالی در بانک‌ها باشد (آرامونته، شریمپ و شین^۳، ۲۰۲۳). از سوی دیگر، افزایش هزینه‌های تأمین منابع به کم شدن سودآوری بانک‌ها و در نتیجه پایین آمدن عملکرد آنها منجر شده است که در نتیجه سرمایه بانک کاهش یافته و بانک‌ها در این حالت باید فرصت‌های سودآور خود را به شیوه مطلوب استفاده کنند (ژی، لیو، نجام، عباس و میکولسکو^۴، ۲۰۲۲).

اصطلاح پایداری برای شرح یک روش بهره‌برداری از منبع در حالی که آن منبع در طول زمان تحلیل نرود یا آسیب نبیند، استفاده می‌شود. در متون اقتصادی، پایداری مالی زمانی تحقق می‌یابد که نسبت بدهی‌های دولتی به تولید ناخالص ملی، یک متغیر ایستا و با کل تقاضای اوراق قرضه دولتی سازگار باشد. پایداری مالی به این اشاره می‌کند که یک دولت تحت سیاست‌های جاری خود بتواند به یک نسبت بدهی از قبل مشخص شده، در یک افق زمانی نامحدود برسد. بنابراین، توانایی پرداخت بدهی تنها شرط الزام برای پایداری است و پایداری افزون بر این مفهوم در بردارنده عدم تغییر سیاست‌های مالی نیز هست (زرگر کوچه و سروش‌راد، ۱۳۹۹). در واقع پایداری مالی-اقتصادی یکی از مولفه‌های کلیدی در توسعه پایدار شرکت‌ها به شمار می‌رود و اتفاق نظر تقریباً کاملی بین تمامی متخصصان در رابطه با اهمیت پایداری مالی به عنوان ابزاری

1. Blanchard & Perotti

2. Buiter & Patel

3. Aramonte, Schrimpf & Shin

4. Xie, Liu, Najam, Fu, Abbas & Miculescu

برای دستیابی به توسعه پایدار وجود دارد. این امر به خصوص در مناطقی از جهان که با شرایط عدم قطعیت بالایی روبه‌رو هستند (غرب آسیا، آفریقا، آمریکای مرکزی و جنوبی) از اهمیت بسیار بیشتری برخوردار است زیرا شرایط عدم قطعیت، ثبات و پایداری مالی شرکت‌ها را به شدت به خطر می‌اندازد (زهاریف، رادولوا، الکساندروا و پترووا^۱، ۲۰۲۱). اکنون پایداری مالی به عنوان یک رفتار ارزشی و اخلاقی در ارتباط با تصمیم‌گیری شرکت‌ها درباره موضوعاتی همچون مدیریت منابع انسانی و محیطی، سلامت کاری و روابط اجتماعی است (ایرونکو، شوالیه و ندیریتو^۲، ۲۰۲۰). طبق نظریه چرخه عمر، سازمان‌ها با توجه به منابعی که در اختیار دارند، در هر یک از مراحل چرخه عمر، رفتار متفاوتی در قبال جامعه و نیز رسیدن به توسعه پایدار، از خود نشان می‌دهند (بولتون، سوارتزمن، دسپرس، پیرا داسیلوا و ساماما^۳، ۲۰۲۱). بانک‌ها در گروه واسطه‌های مالی قرار دارند و نقش اساسی در اقتصاد کشورها بازی می‌کنند و بانک‌ها، سرمایه‌های افراد که به صورت پس‌اندازهای آنها هستند را مورد استفاده قرار می‌دهند و بنابراین پایداری مالی در این بانک‌ها بسیار مهم است (دای و ژو^۴، ۲۰۲۲).

یکی از مسائلی که پایداری نظام بانکی را به شدت تحت تاثیر قرار می‌دهد عدم اطمینان اقتصادی است. بر اساس یک تعریف جامع، عدم اطمینان وضعیتی است که در آن احتمالات مربوط به وقایع، قابل تشخیص و تعیین نیستند. چنین شرایطی فعالیت بانک‌ها و موسسات مالی را به شدت تحت تاثیر قرار می‌دهد (هدستروم، اودین، رحمان و اسجو^۵، ۲۰۲۴). تصمیم‌گیرنده ممکن است تمامی رخدادهای ممکن را بدانند، اما هیچ راهی برای تعیین احتمالات مربوط به آنها وجود ندارد و یا تنها برخی از گزینه‌ها یا رخدادهای مربوط به آنها شناخته شده است، اما ریسک به وضعیتی گفته می‌شود که در آن تصمیم‌گیرنده گرچه تمام گزینه‌های مختلف را می‌شناسد، اما نتایج حاصل از انتخاب هر گزینه به صورت تعدادی رخداد احتمالی است. بنابراین با معلوم بودن نتایج هر گزینه، احتمالاتی برای آن در نظر گرفته می‌شود (محمدی و کریمی‌دلدار، ۱۴۰۰).

مطالعاتی نیز با محوریت پایداری مالی در نظام بانکی در سال‌های اخیر انجام شده است. به عنوان مثال، احمدی، رحمانی، حسینی، همایون (۱۴۰۲) با بررسی گزارش‌های پایداری ۴۵ بورس از ۲۶ کشور، مهم‌ترین مؤلفه‌های پایداری در صنعت بورس را شناسایی کردند. این

1. Zahariev, Radulova, Aleksandrova & Petrova
2. Irungu, Chevallier & Ndiritu
3. Bolton, Svartzman, Despres, Pereira Da Silva & Samama
4. Dai & Zhou
5. Hedström, Uddin, Rahman & Sjö

پژوهش از روش تحلیل محتوای کیفی استقرایی استفاده کرده و ۱۰,۵۲۳ کد خام، ۳۸۸ خرده مقوله و ۳۸ مقوله میانی را در چهار بُعد اصلی (اقتصادی، اجتماعی، زیست محیطی و راهبری شرکتی) استخراج کرده است. نتایج نشان می‌دهد مؤلفه‌های اقتصادی بیشترین و مؤلفه‌های زیست محیطی کمترین اهمیت را دارند، که این موضوع با نقش بورس در توسعه اقتصادی و تأثیر محدود زیست محیطی آن سازگار است. این مطالعه اولین چارچوب جامع برای ارزیابی و گزارشگری پایداری بورس‌ها در سطح بین‌المللی ارائه می‌دهد. نتایج مطالعه یوسفی قلعه‌خانی، تهرانی و میرلوحی (۱۴۰۰) نشان داد که بازده دارایی‌ها و بازده حقوق صاحبان سهام تأثیر مثبت و معناداری بر پایداری مالی بانک‌ها دارند. همچنین در شرایط بحران مالی بازده حقوق صاحبان سهام منجر به افزایش پایداری مالی بانک‌ها می‌شود، در این مطالعه نقش سایر متغیرهای اثرگذار در پایداری مالی نادیده گرفته شده است. نتایج مطالعه بالونژادنوری و فرهنگ (۱۴۰۰) نیز نشان داد که اقدام‌ها و برنامه‌های توسعه دهنده شمول مالی می‌تواند عوارض جانبی بصورت کاهش کارایی مالی داشته باشد. این امر ناشی از افزایش مشارکت در بازارهای مالی است که در نهایت منجر به افزایش هزینه‌های اجتماعی در سیستم‌های هر کشور می‌شود که نیاز به تدوین برنامه‌های مکمل دارد. براین اساس، نوع برنامه‌های مکمل مورد نیاز برای افزایش مشارکت در بازارهای مالی مشخص نشده‌اند. نتایج مطالعه برگ‌بید، جعفری و صالح‌نژاد (۱۴۰۰) نشان داد الگوی ترکیبی سه بعدی (مالی، اقتصادی، پایداری) قدرت پیش‌بینی بالایی برای درماندگی دارد ولی میزان اثرگذاری شاخص‌های یادشده در مدل مشخص نشده‌اند. یافته‌های حاصل از مطالعه شمس‌الدینی و نعمتی (۱۴۰۰) بیانگر آن است هرچه پایداری مالکیت نهادی در شرکت بیشتر شود، مدیریت سود نیز کمتر می‌شود. از طرفی تغییرات در اهرم مالی نمی‌تواند بر رابطه بین این دو متغیر تأثیر معناداری داشته باشد. در این مطالعه نیز نقش متغیرهای پنهان و آشکار بررسی نشده است.

نتایج مطالعه امین و صالح‌نژاد (۱۳۹۹) نشان داد که سطح عملکرد پایداری در طی مراحل چرخه عمر شرکت متفاوت است و عملکرد پایداری شرکت در مرحله بلوغ چرخه عمر به اوج خود می‌رسد. در این پژوهش نیاز به ارائه شاخص‌های مرتبط با مراحل چرخه عمر شرکت می‌باشد که مغفول مانده است. بررسی‌ها در پژوهش زرگرکوچه و سروش‌راد (۱۳۹۹) نشان می‌دهد که شاخص‌های پایداری در سه حوزه زیست محیطی، اجتماعی و اقتصادی و کارایی آنها با یکدیگر و با پایداری مالی دارای جنبه‌های فراوانی است که باید به آن توجه شود تا

دولت‌ها بتوانند به اهداف خود در زمینه پایداری مالی برسند. در این پژوهش نیز راهکارهای توجه به شاخص‌های پایداری و نحوه افزایش و حفظ آنها مغفول مانده است. نتایج مطالعه کردستانی و محمدی (۱۳۹۹) نیز به معرفی شاخص‌های ترکیبی در حوزه‌های تخصصی مختلف از جمله شاخص مسئولیت مالی، شاخص‌های کلیدی ملی شامل شاخص‌های اجتماعی، اقتصادی و زیست محیطی می‌پردازد. این در حالی است که در زمینه پایداری مالی در صنعت بانکداری نیاز به یک مدل منسجم و قابل پیاده‌سازی است. جان، رحمان، زاهد، سلامه، خان، الفریان و علی^۱ (۲۰۲۳) مطالعه‌ای تحت عنوان شاخص شیوه‌های پایداری شرکت‌های اسلامی همراستا با اهداف توسعه پایدار به سمت عملکرد مالی بهتر: شواهدی از صنعت بانکداری اسلامی مالزی و اندونزی انجام دادند. نتایج نیز بر روی شیوه‌های پایداری شرکت‌های اسلامی به عنوان یک عامل شکل‌دهنده و همچنین یک عامل بازتابنده نشان‌دهنده ابعاد (زیست محیطی، اقتصادی و اجتماعی) تولید می‌شود. جودار، مصطفی، متوالی، موعبید و دینار^۲ (۲۰۲۳) مطالعه‌ای تحت عنوان عوامل ثبات مالی اسلامی: شواهد اقتصادسنجی انجام دادند. با استفاده از تحلیل رگرسیون چندگانه، نشان داده شد که نسبت کفایت سرمایه و نقدینگی بر نمره Z بانک‌های اسلامی تأثیر مثبت دارد، در حالی که اندازه، حاکمیت و سطح تمرکز تأثیر منفی دارد. این مطالعه افزایش سرمایه و سطح نقدینگی بانک‌های اسلامی را پیشنهاد می‌کند زیرا به ارتقای ثبات مالی بانک‌های اسلامی کمک می‌کند. وارما، نیجر، سود، گریما و روپیکا-آپوگا^۳ (۲۰۲۲) مطالعه‌ای تحت عنوان تحلیل موضوعی تأثیر فناوری مالی (فین تک) بر صنعت بانکداری انجام دادند. نتایج نشان داد که فین تک پتانسیل عظیمی برای رشد و تأثیرگذاری بر صنعت بانکداری و کل جهان دارد. صنعت بانکداری می‌تواند از ترکیب فناوری‌های نوظهور مانند بلاک چین، هوش مصنوعی، یادگیری ماشین یا سایر لایه‌های تصمیم‌گیری سود ببرد.

در مطالعه مطالعه پونوماریوا^۴ (۲۰۲۱) شامل مروری مطالعات معتبر در مورد مشکل تأثیر عوامل خارجی و داخلی بر سیستم کنترل داخلی سازمان‌ها است. بر اساس نتایج تجزیه و تحلیل ادبیات، عوامل خارجی و داخلی مؤثر بر سیستم کنترل داخلی شناسایی شدند. افزون بر این، چشم‌انداز مطالعه این عوامل در سیستم کنترل داخلی سازمان‌های روسی بیان شده است. این

1. Jan, Rahman, Zahid, Salameh, Khan, Al-Faryan & Ali

2. Joudar, Msatfa, Metwalli, Mouabid & Dinar

3. Varma, Nijjer, Sood, Grima & Rupeika-Apoga

4. Ponomareva

مطالعه نیز فاقد الگویی کاربردی برای پایداری مالی است. در مقام مقایسه مطالعات پیشین با مطالعه حاضر باید تاکید شود در این پژوهش از طرح پژوهش آمیخته اکتشافی استفاده خواهد شد. به این معنا که پژوهشگر می‌کوشد ابتدا با رویکردهای کیفی به شناخت صحیح از متغیرهای دخیل در پایداری مالی در شرایط عدم اطمینان دست یازد. پس از شناخت متغیرهای زیربنایی پدیده مورد مطالعه و تعیین الگوی روابط علی میان عناصر به ارائه الگویی فراگیر و بومی متناسب با شرایط و بستر صنعت بانکداری پرداخته خواهد شد. همچنین با توجه به این مهم که هدف پژوهش حاضر، ارائه الگوی پایداری مالی در صنعت بانکداری ایران (شرایط عدم اطمینان اقتصادی) است، مطالعه‌ای به ارائه الگوی پایداری مالی در صنعت بانکداری در شرایط عدم اطمینان اقتصادی پرداخته و از نظر موضوع، این پژوهش کاملاً جدید بوده و در تلاش است با در نظر گرفتن متغیرهای حاصل از مطالعات پیشین، در جهت ارائه متغیرهایی جدید و ارائه الگویی نوآورانه اقدام کند و بتواند متغیرهای مغفول مانده از مطالعات پیشین را پوشش دهد.

روش شناسی پژوهش

پژوهش حاضر از نظر هدف یک پژوهش کاربردی-توسعه‌ای است و از منظر شیوه گردآوری داده‌ها نیز یک پژوهش غیرآزمایشی (توصیفی) است که با روش پیمایش مقطعی انجام گرفت.

جامعه مشارکت‌کنندگان بخش کیفی شامل خبرگان نظری (استادان مدیریت بازاریابی) و خبرگان تجربی (مدیران ارشد و معاونان بانک) است که در زمینه پایداری مالی از تجربه کافی برخوردار است. براساس دیدگاه میلر، کراس و لوپز^۱ (۲۰۱۰) از پنج معیار کلیدی بودن، سرشناس بودن، دانش نظری، تنوع، انگیزه مشارکت برای انتخاب مشارکت‌کنندگان استفاده شد. برای انتخاب نمونه از روش نمونه‌گیری نظری استفاده شد که براساس دیدگاه گلنزر، اشتراوس و استراتسل^۲ (۲۰۱۷) روش مناسبی برای تعیین حجم نمونه در روش گرانددتئوری است. فرایند نمونه‌گیری تا رسیدن به اشباع نظری ادامه یافت و بر این اساس ۲۱ نفر در بخش کیفی پژوهش مشارکت کردند. برای گردآوری داده‌های پژوهش در بخش کیفی از مصاحبه نیم‌ساخت یافته استفاده شد.

1. Miller, Cross & Lopez

2. Glaser, Strauss & Strutzel

روایی بخش کیفی براساس پیشنهاد لینکلن و گوبا، چهار معیار اعتبارپذیری، انتقال پذیری، تاییدپذیری و اطمینان پذیری از دیدگاه داوران ارزیابی و تایید شد. برای بررسی پایایی بخش کیفی و کدگذاری مصاحبه‌های انجام شده از روش پیشنهادی هولستی^۱ استفاده شد. کدگذاری دو بار انجام گرفت و «درصد توافق مشاهده شده»^۲ ۰/۶۹ بدست آمد که از ۰/۶ بیشتر بوده و مقدار قابل قبولی است.

در نهایت برای تحلیل داده‌ها با استفاده از روش گراندد تئوری، سازه‌های پیاده‌سازی پایداری مالی در صنعت بانکداری شناسایی و روابط علی این عوامل تبیین شد. تجزیه و تحلیل داده‌ها در بخش کیفی با نرم‌افزار MaxQDA انجام شد.

یافته‌های پژوهش

در بخش کیفی ۱۰ نفر شامل ۴ نفر از استادان هیات علمی دانشگاه و ۶ نفر از مدیران و معاونین بانکی مشارکت کردند. از نظر تحصیلات ۲ نفر کارشناسی ارشد و ۸ نفر دکتری داشتند. نظر سابقه کاری ۳ نفر بین ۱۰ تا ۱۵ سال و ۷ نفر نیز بالای ۱۵ سال سابقه کاری داشتند.

جدول ۱. ویژگی‌های جمعیت‌شناختی خبرگان

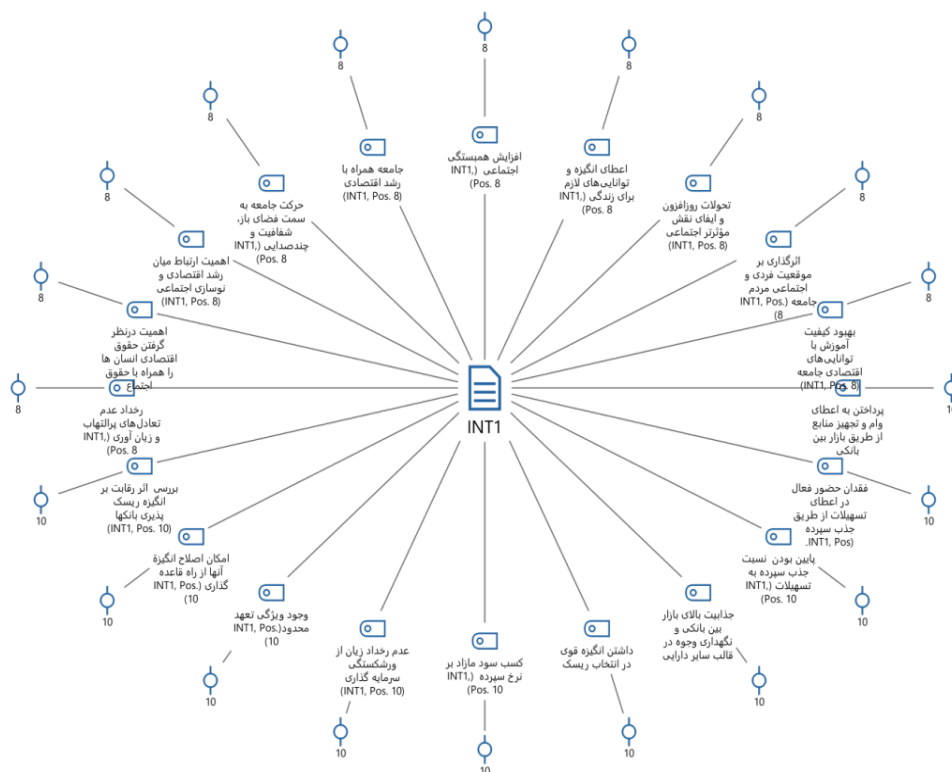
ردیف	رده مدیریتی	جنسیت	سن (سال)	تحصیلات	سابقه کاری (سال)	حوزه تخصصی	زمان مصاحبه
۱	معاون بانک	مرد	۴۲	ارشد	۱۲	بانک	۴۵ دقیقه
۲	هیات علمی دانشگاه	زن	۳۸	دکتری	۱۸	دانشگاه	۳۶ دقیقه
۳	رئیس بانک	مرد	۵۵	دکتری	۲۱	بانک	۵۴ دقیقه
۴	هیات علمی دانشگاه	مرد	۴۸	دکتری	۱۵	دانشگاه	۲۸ دقیقه
۵	رئیس بانک	زن	۵۲	دکتری	۱۹	بانک	۶۰ دقیقه
۶	هیات علمی دانشگاه	زن	۴۳	ارشد	۱۹	دانشگاه	۴۰ دقیقه
۷	رئیس بانک	مرد	۵۶	دکتری	۲۶	بانک	۵۲ دقیقه
۸	رئیس بانک	مرد	۶۱	دکتری	۲۹	بانک	۶۶ دقیقه
۹	هیات علمی دانشگاه	مرد	۴۴	دکتری	۱۱	دانشگاه	۳۸ دقیقه
۱۰	معاون بانک	زن	۵۱	دکتری	۱۶	بانک	۴۹ دقیقه

1. Holsti

2. Percentage of Agreement Observation, PAO

Single-Case Model

شکل ۲. شبکه مضامین کدهای مصاحبه

گراندتئوری مبتنی بر روش پیشنهادی اشتراوس و کوربین^۱ (۱۹۹۷) شامل کدگذاری باز، محوری و انتخابی صورت گرفت. متن مصاحبه‌ها که پیش از آن به صورت فایل متن وارد نرم افزار شود بارها مورد مطالعه قرار گرفت و نکات کلیدی آن‌ها به صورت کد وارد نرم افزار MaxQDA شد. در مرحله کدگذاری باز ۲۲۷ کد شناسایی شد. در نهایت از طریق کدگذاری محوری به ۶ کد گزینشی، ۱۰ کد محوری و ۶۸ کد باز دست پیدا شد. شاخص‌های الگوی پایداری مالی مستخرج از مصاحبه‌ها به روش گراندتئوری در جدول ۲ ارائه شده است.

1. Strauss & Corbin

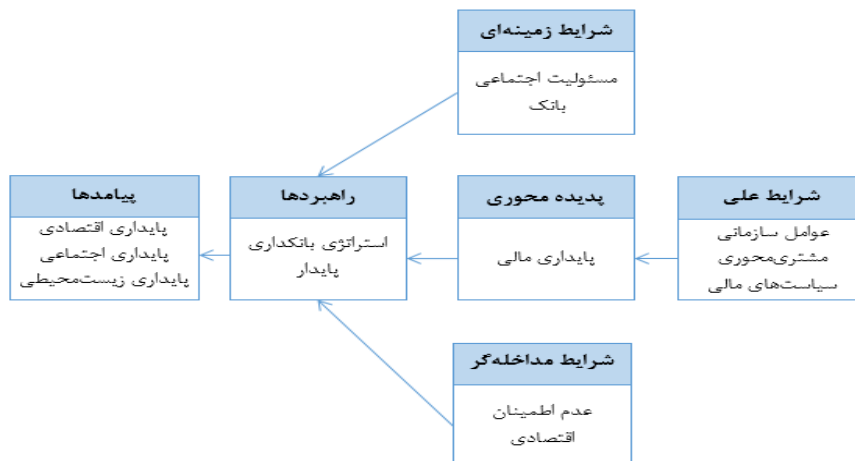
جدول ۲. شاخص های الگوی پایداری مالی

کدگذاری گزینشی	کدگذاری محوری	کدگذاری باز
شرایط علی	عوامل سازمانی	پشتیبانی و حمایت مدیران بانکی از پایداری مالی
		برنامه ریزی استراتژیک پایداری مالی
		بازنگری و مهندسی مجدد ساختارهای بانکی
		کنترل و پایش پیوسته عملکرد پایداری بانک
		آموزش و توانمندسازی نیروی انسانی
		تخصیص و تامین بودجه کافی برای پایداری مالی
	مشتری مداری	پاسخگویی به نیازها و خواسته های مشتریان
		افزایش تعامل دوسویه با مشتریان
		برقراری ارتباط بلندمدت با مشتریان
		نظام رسیدگی به شکایات مشتریان
		پایش پیوسته نیازهای مشتریان
		افزایش رضایت مشتریان
	سیاست های مالی	تشویق مشتریان به پس انداز
		بازنگری در نرخ بهره های بانکی
		تصحیح و به روز رسانی قوانین مالی
		بازنگری در قوانین اعطای وام
		سیاست های بانکداری شرکتی
		سیاست های مبارزه با فساد مالی
		تمکین از قوانین مالی بالادستی
		تسهیل فرایندهای عملیات پولی و مالی
شرایط زمینه ای	مسئولیت اجتماعی بانک	حذف کاغذبازی های اضافی در عملیات بانکی
		پایبندی و احترام به قوانین جامعه
		نظم و انضباط اخلاقی حاکم بر بانک
		قوانین و استانداردهای روشن اجتماعی
		پایش انتظارات و خواسته های جامعه
		توجه به مسائل قانونی پیرامون جامعه
		توجه به مسائل اقتصادی جامعه
		اخلاق مداری در رابطه مسائل اجتماعی
		لزوم پاسخگویی به مسائل اجتماعی
		ثبات در آمدزایی صنعت بانکداری
پدیده محوری	پایداری مالی	توانایی تحقق تعهدات مالی در موعد مقرر
		ظرفیت مالی در برابر شوک های اقتصادی
		ثبات سرمایه گذاری در بانک ها
		آرامش بازارهای پولی و مالی کشور
		درآمدزایی پایدار نظام بانکی
		شفافیت عملکرد مالی صنعت بانکداری
		کاهش فساد مالی در نظام بانکی

کدگذاری گزینشی	کدگذاری محوری	کدگذاری باز
شرایط مداخله گر	عدم اطمینان اقتصادی	تحریم های اقتصادی گسترده
		تحریم نظام بانکی کشور
		شرایط رکود تورمی کشور
		نوسانات شدید اقتصادی کشور
		ناسازگاری قوانین جاری با شرایط روز
		عدم اطمینان نسبت به سرمایه گذاری
		سیاست های ناکارآمد اقتصادی کشور
		بی اعتمادی عمومی نسبت به تصمیمات اقتصادی
راهبردها و اقدامات	استراتژی بانکداری پایدار	چشم انداز روشن بانکداری پایدار
		ماموریت های معین در راستای بانکداری پایدار
		هدف گذاری بلندمدت بانکداری پایدار
		استراتژی مشخص در راستای هدف های بلندمدت
		هدف گذاری کوتاه مدت بانکداری پایدار
		خط مشی های اجزایی هدف های کوتاه مدت
		ارائه روندها و رویه های اجرایی بانکداری پایدار
		تدوین و ابلاغ قوانین و مقررات اجرایی بانکداری پایدار
پیامدها	پایداری زیست محیطی	بهبود عملکرد زیست محیطی بانک
		نهادینه سازی فرهنگ احترام به محیط زیست
		پشتیبانی از شرکت های فعال در تولید پاک
		بانکداری بدون کاغذ و سبز
		بکارگیری فرایندهای بانکداری سبز
	پایداری اقتصادی	افزایش سهم بازار
		افزایش تراکنش های بانکی نزد مشتریان
		افزایش میزان پس انداز و سرمایه گذاری مشتریان
		افزایش بازگشت سرمایه
		بهبود سودآوری نظام بانکی
	پایداری اجتماعی	حضور در خیریه ها و کمک های مردمی
		برگزاری و پشتیبانی از همایش های اجتماعی
		کمک به فعالیت های عام المنفعه
		حضور فعال در رویدادهای اجتماعی
		پاسخگویی به خواسته های اجتماعی

ابعاد اصلی الگوی پایداری مالی عبارتند از: شرایط علی (عوامل سازمانی، مشتری مداری، سیاست های مالی)؛ شرایط مداخله گر (عدم اطمینان اقتصادی)؛ شرایط زمینه ای (مسئولیت اجتماعی بانک)؛ پدیده محوری (پایداری مالی)؛ راهبردی (استراتژی بانکداری پایدار) و

پيامدی (پایداری زیست محیطی، پایداری اقتصادی، پایداری اجتماعی). شاخص های پایداری مالی شامل «ثبات در آمدزایی صنعت بانکداری»؛ «توانایی تحقق تعهدات مالی در موعد مقرر»؛ «ظرفیت مالی در برابر شوک های اقتصادی»؛ «ثبات سرمایه گذاری در بانک ها»؛ «آرامش بازارهای پولی و مالی کشور»؛ «در آمدزایی پایدار نظام بانکی»؛ «شفافیت عملکرد مالی صنعت بانکداری»؛ «کاهش فساد مالی در نظام بانکی» است. در فرایند نظریه پردازی داده بنیاد پس از گردآوری داده ها، تجزیه و تحلیل و تفسیر آن ها نوبت به ارائه مدل، نتیجه گیری و جمع بندی پژوهش می رسد. با بررسی وضعیت موجود، داده های به دست آمده در ۶ مقوله اصلی طبقه بندی می شوند. با نظر استادان و کارشناسان امر، از کلیه شاخص های به دست آمده از تحلیل کیفی محتوای مصاحبه ها، تعداد ۶۸ شاخص، برای ارائه الگوی پایداری مالی به کار گرفته شد. شکل ۳ نشان دهنده الگوی پارادایمی پژوهش است.

شکل ۳. الگوی پارادایمی پایداری مالی در صنعت بانکداری

بحث و نتیجه گیری

پژوهش حاضر با هدف ارائه الگوی پایداری مالی در صنعت بانکداری در شرایط عدم اطمینان اقتصادی با رویکرد گراند تئوری انجام شده است. براساس الگوی پارادایمی پژوهش مشخص شد شرایط علی شامل عوامل سازمانی، عوامل مشتری محوری و سیاست های مالی بر

پدیده محوری شامل پایداری مالی بانکی تاثیر می‌گذارند. این مهم در نتایج مطالعه یوسفی‌قلعه‌خانی و همکاران (۱۴۰۰) و وارما و همکاران (۲۰۲۲) مورد تایید قرار گرفته است. همچنین نشان داده شد شرایط زمینه‌ای شامل مسئولیت اجتماعی صنعت بانکداری بستر لازم را فراهم آورده و به همراه شرایط مداخله‌گر شامل عدم اطمینان اقتصادی بر راهبردها و اقدامات شامل استراتژی پایداری بازاریابی تاثیر می‌گذارد. نتایج مطالعات زرگرکوچه و سروش‌راد (۱۳۹۹) و کردستانی و محمدی (۱۳۹۹) نیز تایید کننده بعد مهم مسئولیت اجتماعی است. در نهایت دستاوردهای پژوهش نشان داد استراتژی پایداری بازاریابی به پیامدهایی مانند پایداری زیست‌محیطی، پایداری اقتصادی و پایداری اجتماعی منجر می‌شود. در نتایج مطالعه جان و همکاران (۲۰۲۳) و امین و صالح نژاد (۱۳۹۹) نیز به ابعاد مختلف پایداری اشاره شده و از این منظر با نتایج پژوهش حاضر هم‌خوانی دارد.

براساس نتایج به دست آمده، پیشنهادهای کاربردی زیر ارائه می‌شود:

درخصوص عوامل سازمانی پیشنهاد می‌شود، ضمن پشتیبانی و حمایت مدیران بانکی از پایداری مالی، به برنامه‌ریزی استراتژیک پایداری مالی نیز پرداخته شود. آنچه در بعد سازمانی دارای اهمیت است، بازنگری و مهندسی مجدد ساختارهای بانکی و البته کنترل و پایش پیوسته عملکرد پایداری بانک است. دستیابی به اهداف پایداری مالی در صنعت بانکداری ایران به کمک آموزش و توانمندسازی نیروی انسانی و تخصیص و تامین بودجه کافی برای پایداری مالی قابل حصول است.

درخصوص مشتری‌مداری پیشنهاد می‌شود، با افزایش پاسخگویی به نیازها و خواسته‌های مشتریان به برقراری و افزایش تعامل دوسویه با آنها نیز پرداخته شود. برقراری ارتباط بلندمدت با مشتریان به کمک نظام رسیدگی به شکایات آنها به واسطه پایش پیوسته نیازهای مشتریان امکان‌پذیر بوده و در افزایش رضایت مشتریان نیز تاثیرگذار است. همچنین دستیابی به پایداری مالی در صنعت بانکداری ایران با استراتژی تشویق مشتریان به پس‌انداز تسهیل می‌شود.

درخصوص سیاست‌های مالی پیشنهاد می‌شود، در ابتدا به بازنگری در نرخ بهره‌های بانکی و تصحیح و به‌روزرسانی قوانین مالی پرداخته شود. پایداری مالی در صنعت بانکداری ایران منوط به بازنگری در قوانین اعطای وام و سیاست‌های بانکداری شرکتی است. همچنین تدوین سیاست‌های مبارزه با فساد مالی و تمکین از قوانین مالی بالادستی نیز در این حیطه اثرگذار است.

مدیران ذی‌ربط با تسهیل فرایندهای عملیات پولی و مالی و حذف کاغذبازی‌های اضافی در عملیات بانکی قادر خواهند بود در جهت بهبود سیاست‌های مالی گام بردارند.

درخصوص مسئولیت اجتماعی بانک پیشنهاد می‌شود، ضمن پایبندی و احترام به قوانین جامعه، به رعایت نظم و انضباط اخلاقی حاکم بر بانک نیز توجه شود. پایداری مالی در صنعت بانکداری ایران منوط به رعایت قوانین و استانداردهای روشن اجتماعی بوده و پایش انتظارات و خواسته‌های جامعه در آن تاثیرگذار است. همچنین مدیران ذی‌ربط با توجه به مسائل قانونی پیرامون جامعه و توجه به مسائل اقتصادی موجود می‌توانند به اهداف پایداری مالی در صنعت بانکداری ایران دست یابند. آنچه در بعد مسئولیت اجتماعی حائز اهمیت است، اخلاق‌مداری در رابطه مسائل اجتماعی و البته لزوم پاسخگویی به مسائل اجتماعی است که باید بیش از پیش مدنظر مسئولان مربوطه قرار بگیرد.

درخصوص پایداری مالی پیشنهاد می‌شود، برای ثبات درآمدزایی صنعت بانکداری و توانایی تحقق تعهدات مالی در موعد مقرر، به افزایش ظرفیت مالی در برابر شوک‌های اقتصادی مبادرت ورزیده شود. آنچه در پایداری مالی در صنعت بانکداری ایران باید مدنظر قرار گیرد، ثبات سرمایه‌گذاری در بانک‌ها و ایجاد آرامش بازارهای پولی و مالی کشور است. بنابراین درآمدزایی پایدار نظام بانکی که با شفافیت عملکرد مالی صنعت بانکداری قابل حصول است، به کاهش فساد مالی در نظام بانکی نیز منجر می‌شود.

درخصوص عدم اطمینان اقتصادی پیشنهاد می‌شود، تدابیر و استراتژی‌های ضروری برای رفع تحریم‌های اقتصادی گسترده و تحریم نظام بانکی کشور از سوی مدیران مربوطه گرفته شود. توجه به شرایط رکود تورمی کشور و نوسانات شدید اقتصادی کشور در این حوزه دارای اهمیت است. همچنین با کاهش ناسازگاری قوانین جاری با شرایط روز و افزایش اطمینان نسبت به سرمایه‌گذاری نیز می‌توان تا حدودی بر شرایط عدم اقتصادی موجود غلبه نمود. پایداری مالی در صنعت بانکداری ایران نیاز به رفع سیاست‌های ناکارآمد اقتصادی کشور و جلب اعتمادی عمومی نسبت به تصمیمات اقتصادی دارد.

درخصوص استراتژی بانکداری پایدار پیشنهاد می‌شود، ضمن تدوین چشم‌انداز روشن بانکداری پایدار، به تعیین مأموریت‌های معین در راستای آن نیز پرداخته شود. حصول پایداری مالی در صنعت بانکداری ایران منوط به هدف‌گذاری بلندمدت بانکداری پایدار و البته تدوین استراتژی مشخص در راستای هدف‌های بلندمدت است. همچنین مدیران بانکی با هدف‌گذاری

کوتاه مدت و تدوین خط مشی های اجزایی هدف های کوتاه مدت نیز می توانند به اهداف پایداری مالی در صنعت بانکداری ایران دست یابند. افزون بر این، بهبود روندها و رویه های اجرایی بانکداری پایدار منوط به تدوین و ابلاغ قوانین و مقررات اجرایی بانکداری پایدار است. در خصوص پایداری زیست محیطی پیشنهاد می شود، جهت بهبود عملکرد زیست محیطی بانک، به نهادهای سازنده فرهنگ احترام به محیط زیست پرداخته شود. این مهم به کمک پشتیبانی از شرکت های فعال در تولید پاک و استقرار بانکداری بدون کاغذ و سبز به کمک بکارگیری فرایندهای بانکداری سبز قابل حصول است.

در خصوص پایداری اقتصادی پیشنهاد می شود به منظور افزایش سهم بازار به کمک افزایش تراکنش های بانکی نزد مشتریان، به افزایش میزان پس انداز و سرمایه گذاری به با تدوین برنامه های جذاب و مشتری پسند پرداخته شود. آنچه در بعد پایداری اقتصادی دارای اهمیت است، افزایش بازگشت سرمایه برای بهبود سودآوری نظام بانکی است.

در خصوص پایداری اجتماعی پیشنهاد می شود، مدیران بانکی با افزایش حضور در خیریه ها و کمک های مردمی و برگزاری و پشتیبانی از همایش های اجتماعی، به کمک به فعالیت های عام المنفعه مبادرت ورزند. دستیابی به اهداف پایداری مالی در صنعت بانکداری ایران با حضور فعال در رویدادهای اجتماعی و پاسخگویی به خواسته های اجتماعی تسهیل می شود.

References

- Ahmadi, Shima; Rahmani, Ali; Hosseini, Seyed Ali; Homayoun, Saeed (2023). Identification of material sustainability indicators in the exchange industry using qualitative content analysis, *Journal of Securities Exchange*, 16(63), pp. 107-148. (In Persian).
- Alice, J; Hussain, K. N; Alnoor, A; Muhsen, Y. R; & Atiyah, A. G. (2024). Benchmarking Methodology of Banks Based on Financial Sustainability Using CRITIC and RAFSI Techniques. *Decision Making: Applications in Management and Engineering*, 7(1), 315-341.
- Amin, V; & Salehnezhad, S. (2020). The Impact of Corporate Sustainability Performance on Economic Value Added Over the Corporate Life Cycle. *Financial Accounting Knowledge*, 7(2), 1-30. doi: 10.30479/jfak.2020.11879.2568. (In Persian).
- Aramonte, S; Schrimpf, A; & Shin, H. S. (2023). Non-bank financial intermediaries and financial stability. Edward Elgar Publishing, 21(3), 147-170.
- Baker, S.R; Bloom, N; Davis, S.J; (2016). Measuring economic policy uncertainty. *Q. J. Econ.* 131 (4), 1593–1636.
- Balounejad nouri, R; & farhang, A. (2021). The Effect of Financial Inclusion on Financial Efficiency and sustainability: an Application of Multidimensional Indexing Approach. *new economy and trade*, 16(2), 59-83. doi: 10.30465/jnet.2022.7410. (In Persian).
- Barg bid, Ahmed; Ja'fari, Ali; Salehnejad, Seyed Hassan. (1400). Providing Three-Dimensional Composite Model (Financial, Economic, Sustainability) in predicting Companies' Financial Distress. *Journal of Financial Accounting and Auditing Research*, 13 (51), 105-132. (In Persian).
- Bolton, P; Svartzman, R; Despres, M; Pereira Da Silva, L. A; & Samama, F. (2021). Central banks, financial stability and policy coordination in the age of climate uncertainty: a three-layered analytical and operational framework. *Climate Policy*, 21(4), 563-580.
- Chittedi, K. R; Yi, S; Raghutla, C; & Fareed, Z. (2023). How economic policy uncertainty and financial development contribute to renewable energy consumption? The importance of economic globalization. *Renewable Energy*, 202, 1357-1367.
- Dai, Z; & Zhou, Z. (2022). Research and Forecast Analysis of Financial Stability for Policy Uncertainty. *Computational Intelligence and Neuroscience*, 20(2), 145- 169.
- Darabi, R. (2017). Determining Factors of Financial Stability in Investments Companies Accepted in Securities Market. *Accounting and Auditing Research*, 9(36), 17-34. (In Persian).

- Demir, E; Ersan, O; (2017). Economic policy uncertainty and cash holdings: evidence from BRIC countries. *Emerg. Mark. Rev.* 33, 189–200.
- Esmailikia, G; & Oshani, M. (2022). Corporate Financial Stability and Fraudulent Financial Reporting: The Role of Quality of Corporate Governance Mechanisms. *Journal of Accounting Knowledge*, 13(2), 83-104. doi: 10.22103/jak.2021.17763.3515. (In Persian).
- Falahati, Ali, Fatahi, Shahram, Heydari Dizagrani, Ali, Shukri, Naim. (1396). Investigating financial sustainability and transient financial shocks in the Iranian economy. *Financial Economics (Financial Economy and Development)*, 11 (41), 123-154. (In Persian).
- Glaser, B. G; Strauss, A. L; & Strutzel, E. (2017). The discovery of grounded theory; strategies for qualitative research. *Nursing research*, 17(4), 364.
- Hajireza, M; darabi, R; & Moghaddam, A. N. (2023). The Impact of Accruals and Free Cash Flow on Financial Stability Using Genetic Algorithm. *Accounting and Auditing Studies*, 12(47), 5-24. doi: 10.22034/iaas.2023.184719. (In Persian).
- Hedström, A. P; Uddin, G. S; Rahman, M. L; & Sjö, B. (2024). Systemic risk in the Scandinavian banking sector. *International Journal of Finance & Economics*, 29(1), 581-608.
- Holsti, O. R. (1969). Content analysis for the social sciences and humanities, Reading, MA: Addison-Wesley.
- Homayoun, A; Ranjbar, M. H; Ahmadi, F; & Talebnia, G. A. (2023). The Effect of Voluntary Disclosure of Historical and Prospective Non-Financial Information on the Non-Financial Sustainability Performance of Companies. *Empirical Research in Accounting*, 12(47), 129-152. (In Persian).
- Irungu, W. N; Chevallier, J; & Ndiritu, S. W. (2020). Regime changes and fiscal sustainability in Kenya. *Economic Modelling*, 86(4), 1-9.
- Jan, A; Rahman, H. U; Zahid, M; Salameh, A. A; Khan, P. A; Al-Faryan, M. A. S; ... & Ali, H. E. (2023). Islamic corporate sustainability practices index aligned with SDGs towards better financial performance: Evidence from the Malaysian and Indonesian Islamic banking industry. *Journal of Cleaner Production*, 405, 136860.
- Joudar, F; Msatfa, Z; Metwalli, O; Mouabid, M; & Dinar, B. (2023). Islamic Financial Stability Factors: An Econometric Evidence. *Economies*, 11(3), 79.
- Kordestani, G. R; & Mohamadi, M. (2020). Financial Sustainability Assessment Indicators in Public Sector. *Accounting and Auditing Studies*, 9(35), 5-16. doi: 10.22034/iaas.2020.119836. (In Persian).
- Miller, E; Cross, L; & Lopez. M. (2010). Sampling in qualitative research. *FBB research group*, 19(3), 249-261.

- Mohammadi, Muhammad; Karimidar, Behnam. (1400). Investigating the Impact of Economic Uncertainty and Social Response Indicators on Coinciding of Stock Price in Companies Listed in Tehran Stock Exchange. *International Journal of Business Management and Entrepreneurship* 5 (16), 75-98. (In Persian).
- Ponomareva, L. (2021). Investigation of the Influence of Internal Control System Factors on the Financial Stability of Companies. *Journal of Corporate Finance Research/Корпоративные Финансы* | ISSN: 2073-0438, 15(2), 66-76.
- Rayati Shavazi, A. R; Blue, G; Ebrahimi, M. H; & Amiri, M. (2019). Stability Analysis of Assessing Financial Contagion due to Overlapping Portfolios Risk Model based on Mont Carlo Simiulation. *Empirical Studies in Financial Accounting*, 16(63), 1-25. Doi: 10.22054/qjma.2019.10645. (In Persian).
- Shamsaddini, K; & Nemati, M. (2021). The Relationship between Institutional Ownership Stability and Earnings Management in terms of Corporate Financial Leverage. *Journal of Accounting Knowledge*, 12(4), 155-177. doi: 10.22103/jak.2021.17123.3421. (In Persian).
- Shokrkah, Javad; Asiai, Mohammad Reza; Mahmoudi, Mohammad (2023). Relationship economic uncertainty and Synchronization of stock returns of companies listed on the Tehran Stock Exchange, *Journal of Securities Exchange*, 16(62), pp. 252-225. (In Persian).
- Strauss, A. L; & Corbin, J. M. (Eds.). (1997). Grounded theory in practice. Sage Publications, Inc.
- Sun, L; Fang, S; Iqbal, S; & Bilal, A. R. (2022). Financial stability role on climate risks, and climate change mitigation: Implications for green economic recovery. *Environmental Science and Pollution Research*, 13(3), 1-12.
- Varma, P; Nijjer, S; Sood, K; Grima, S; & Rupeika-Apoga, R. (2022). Thematic Analysis of Financial Technology (Fintech) Influence on the Banking Industry. *Risks*, 10(10), 186.
- Velychko, L; Khalatur, S; Pavlenko, O; Karamushka, O; & Huba, M. (2023). A model for analyzing the financial stability of banks in the VUCA-world conditions.
- Xie, Z; Liu, X; Najam, H; Fu, Q; Abbas, J; Comite, U; ... & Miculescu, A. (2022). Achieving financial sustainability through revenue diversification: A green pathway for financial institutions in Asia. *Sustainability*, 14(6), 3512.
- Yousefi Ghaleh Roudkhani, Mohammad Ali; Tehrani, Reza; Mirlouhi, Seyed Mojtaba. (2021). Investigating the Impact of Financial performance metrics on Financial Stability of Banks in the Financial Crisis. *Management Research in Iran*, 25(112), 1-21. (In Persian).

- Yurieva, T; Tsvetkova, L; Orlaniuk-Malitskaia, L; & Plakhova, T. (2019). Financial intermediary and insurance companies: Assessing financial stability. *Montenegrin Journal of Economics*, 15(3), 189-204.
- Zahariev, A; Radulova, A; Aleksandrova, A; & Petrova, M. (2021). Fiscal sustainability and fiscal risk in the EU: forecasts and challenges in terms of COVID-19. *Entrepreneurship and Sustainability Issues*, 8(3), 618-632.
- Zargarkoche, N; & SoroshRad, S. (2021). Investigating the dimensions of financial sustainability in the public sector. *Public Sector Accounting and Budgeting*, 1(2), 24-36. (In Persian).